

MỘT SỐ XU HƯỚNG VẬN ĐỘNG CỦA THẾ GIỚI HIỆN NAY

PGS, TS TRẦN THỌ QUANG

Tạp chí Cộng sản

NCS HOÀNG VĂN NGUYỄN

Đại học Trung Nam, Trung Quốc

Tình hình thế giới thời gian gần đây tiếp tục diễn biến nhanh, phức tạp, khó lường. Hòa bình, hợp tác, phát triển vẫn là xu thế lớn nhưng cạnh tranh chiến lược, mâu thuẫn, xung đột tiếp tục gia tăng với hình thái đa dạng, khó lường. Tăng trưởng kinh tế thế giới biến động mạnh, mỗi khu vực có trạng thái khác nhau. Bộ cục sản xuất, lưu thông, phân phối trên toàn cầu thay đổi, rủi ro trên thị trường tài chính, tiền tệ quốc tế gia tăng. Vấn đề Ukraine, Trung Đông, Triều Tiên và một loạt khu vực diễn biến phức tạp, khó kiểm soát, tác động lâu dài, sâu rộng đến mọi mặt của đời sống thế giới.

Xu hướng vận động, phát triển của thế giới phức tạp, đa chiều với một số đặc trưng nổi bật như sau:

Một là, xu hướng vận động để hình thành trật tự thế giới tiếp tục biến đổi phức tạp. Trong trung hạn (tầm nhìn năm 2025, 2030) có thể chưa hình thành một *trật tự thế giới* mới (một cực, hai cực hay đa cực). Mỗi giai đoạn ngắn của thế giới lại xuất hiện những vấn đề mới và hình thành các dạng *cục diện thế giới* riêng.

Với trạng thái phát triển hiện tại của các nước lớn, việc thiết lập trạng thái “một cực” (hàm ý do Mỹ dẫn dắt) là mong muốn nhất quán của Mỹ nhưng có nhiều khó khăn do cạnh tranh mạnh của các nước như Trung Quốc, Nga và do chính sự phát triển thiếu ổn định bên trong và tính hiệu quả của chiến lược quốc tế của Mỹ. Mỹ vẫn đang chiếm ưu thế tương đối nhưng khó tạo lập được khoảng cách vượt trội, toàn diện so với phần còn lại của thế giới thiết lập trật tự “một cực”.

Việc thiết lập trạng thái trật tự “hai cực” hay “lưỡng cực” (hàm ý là Mỹ, Trung Quốc cùng chia sẻ quyền lực, dẫn dắt và chi phối thế giới) nhìn qua tương như là phương án khả thi nhất khi Trung Quốc đã “bứt tốp” rõ ràng với nhóm nước phía dưới. Tính đến năm 2023, khoảng cách tổng lượng kinh tế Trung Quốc với Nhật Bản - nước đứng thứ 3 là hơn 22.000 tỷ USD sơ với 5.000 tỷ USD và áp sát hơn với Mỹ (hơn 25.000 tỷ USD). Vận động của kinh tế thế giới vào năm 2024 khó đoán định trong quý cuối cùng của năm, nhưng chắc chắn với tốc độ tăng trưởng năm 2024 (IMF dự báo Trung Quốc sẽ tăng trưởng 4,6 - 4,8%, Mỹ khoảng 2,4 - 2,5% trong năm 2024)¹ sẽ giúp Trung Quốc sẽ áp sát Mỹ hơn nữa. Trung Quốc cũng đang chủ động cùng với Nga thiết lập luật chơi, sân chơi riêng, trước hết là các thiết chế về kinh tế do mình dẫn dắt, sẵn sàng tiến tới vị trí trung tâm hơn của vũ đài thế giới. Bằng sự phát triển tự thân hết sức sống động bên trong, chưa có lúc nào sự tự tin về việc sẽ vươn lên vị trí số một thế giới, trước hết là về tổng lượng kinh tế vững chắc như hiện nay đối với Trung Quốc. Trung Quốc đặt mục tiêu sẽ san bằng tổng lượng kinh tế với Mỹ, và vượt Mỹ vào giữa những năm 2030, và có sức mạnh tổng hợp vượt trội vào giữa thế kỷ XXI. Mục tiêu của Trung Quốc và mong muốn của Mỹ sẽ đưa tới một trạng thái cạnh tranh, ganh đua vô cùng đặc biệt của thế giới những năm tới.

Tuy nhiên, nhìn vào trung hạn (tầm nhìn những năm 2030), phương án “hai cực” không dễ xảy ra bởi Mỹ và Trung Quốc gần như không thể có phương án thống nhất, hợp tác với nhau, cùng chia sẻ quyền lực. Mỹ và các nước sẽ gia tăng kiềm chế chiến lược tổng thể, tìm nhiều phương cách hạn chế sự phát triển của Trung Quốc. Mỹ đánh mạnh vào các thiết chế và phương án triển khai xây dựng luật chơi, sân chơi mới của Trung Quốc dù những cơ chế này đang được Trung Quốc hoàn thiện, nâng cấp để gia tăng uy tín, sức hấp dẫn đối với thế giới. Dưới tác động của Mỹ, một số nước có phần tiếp nhận thận trọng các phương án Trung Quốc đặt ra như chiến lược “vòng tuần hoàn kép”; chủ trương “thịnh vượng chung”; sáng kiến “Vành đai, Con đường”; sáng kiến An ninh Toàn cầu; sáng kiến Phát triển Toàn cầu; sáng kiến Văn minh Toàn cầu... nhưng xét tổng thể các cơ chế Trung Quốc đặt ra, bằng nhiều phương cách, nhất là sự hấp dẫn khá lớn về lợi ích, vẫn nhanh chóng chiếm lĩnh không gian phát triển, có ảnh hưởng ngày một mạnh mẽ trên thế giới. Tất nhiên, cũng cần nhấn mạnh rằng, đến thời điểm hiện nay, cấu trúc kinh tế và sự phát triển nhiều mặt bên trong của Trung Quốc cũng bộc lộ những hạn chế không nhỏ (nguy cơ vỡ nợ của nhiều doanh nghiệp lớn; khó khăn của thị trường bất động sản, nợ công vượt trần của các địa phương; mất cân đối trong sự phát triển vùng miền; chênh lệch quá lớn về mức sống trong các cộng đồng dân cư...). Bất chấp sự tự tin của Trung Quốc, Mỹ cho rằng với trình độ phát triển hiện tại, Trung Quốc có thể vươn lên mạnh, nhưng trong trung hạn, Trung Quốc chưa thể đạt trình độ ngang bằng Mỹ, nhất là “đẳng cấp của sự phát triển”.

Xu hướng “đa cực, đa trung tâm” có lẽ vẫn sẽ là hướng đi chính hay là một phương án khả thi của trật tự thế giới có thể xác lập trong tương lai với cấu trúc “luồng siêu, đa cường”. Cho nên, trạng thái cấu trúc của thế giới vẫn cơ bản vận động theo nhận định Đại hội XIII của Đảng ta, thế giới vẫn chưa hình thành trật tự mới mà đang vận động theo xu hướng hình thành trật tự “đa cực, đa trung tâm”.

Hai là, quá trình chuyển dịch quyền lực tiếp tục diễn ra mạnh mẽ trong nền kinh tế, chính trị, an ninh toàn cầu. Trong đó, quá trình dịch chuyển diễn ra mạnh từ Tây sang Đông (có thể quan niệm từ thế giới

phương Tây, tức các nước phát triển, sang phương Đông, hàm nghĩa các nước mới nổi), từ Bắc xuống Nam (tức từ Bắc bán cầu - vốn hội tụ những nền kinh tế phát triển ở Tây Âu, Nhật Bản, Bắc Mỹ xuống phía Nam bán cầu - nơi có nhiều nước mới nổi) được đẩy mạnh, làm thay đổi tương quan sức mạnh giữa các quốc gia và dẫn đến sự hình thành rõ hơn các trung tâm quyền lực mới. Trong đó, thực tế đã hình thành khá rõ nét việc Mỹ không còn là quốc gia duy nhất có khả năng định hình trật tự, các nước lớn khác tích cực củng cố vai trò dẫn dắt ở các khu vực và mở rộng ảnh hưởng ở cấp độ toàn cầu thông qua hệ thống thể chế đa phương mới. Một số nước tâm trung cũng tập hợp các nước vừa và nhỏ, tiến tới hình thành các trung tâm quyền lực mới nổi mặc quy mô trung tâm còn nhỏ. Những trung tâm quyền lực mới đã và đang được xác lập là Trung Quốc, Ấn Độ, Nga bên cạnh những trung tâm quyền lực truyền thống là Tây Âu, Nhật Bản, Bắc Mỹ.

Trong đó, tâm điểm đáng chú ý nhất trong liên kết quốc tế, cũng là biểu hiện của sự phát triển mạnh mẽ của các nước Nam bán cầu là sự mở rộng nhanh chóng không gian phát triển của nhóm nước thuộc BRICS. Bản thân sự mở rộng BRICS một cách nhanh chóng thời gian qua được coi là “sự trỗi dậy tập thể của Nam bán cầu”. Đây là nhân tố được nhắc đến nhiều nhất trong thời gian qua trên cả bình diện liên kết, hợp tác và bình diện tập hợp lực lượng quốc tế. Đây là một dấu hiệu rõ ràng nhất về những thay đổi lớn trên thế giới của xu hướng “chuyển dịch về phía Nam” với vai trò chủ chốt của Nga, Trung Quốc. Cơ chế BRICS cho thấy thể hiện sự “trung tính” rõ nét nhất trong chính sách quốc tế hết sức khôn khéo của Ấn Độ (vừa hợp tác chặt chẽ với Mỹ và phương Tây, vừa gắn kết lợi ích với nhóm nước đang phát triển để tìm kiếm lợi ích và tiếng nói chung).

Quá trình hiện đại hóa nhanh chóng và phát triển tự thân của các quốc gia thuộc “Nam bán cầu” thời gian qua là một vấn đề lớn (hay hiện tượng, nhân tố lớn) trong lịch sử thế giới và là một kỳ tích chưa từng có trong quá trình văn minh nhân loại tính từ thời kỳ cận đại đến nay. Dẫu rằng, hòa bình và phát triển thế giới vẫn đang phải đối mặt với những thách thức nghiêm trọng, và con đường trỗi dậy của “Nam bán cầu” được định sẵn là không

bằng phẳng, còn quá nhiều rào cản, thách thức.

Các nước dẫn dắt BRICS trong thời gian qua đã kêu gọi nhóm của mình thể hiện trí tuệ và sức mạnh tập thể, và đứng lên để xây dựng một cộng đồng với một tương lai chung cho nhân loại. Mục tiêu của BRICS đang được đẩy mạnh thành BRICS+ và tiếp tục theo đuổi việc duy trì hòa bình và đạt được an ninh chung bởi đây là mong muốn của tất cả các quốc gia đã và sẽ tham gia. Sức hấp dẫn của BRICS+ là do cơ chế này hướng đến các hợp tác thực chất, có lợi và bản thân mô hình này xác định cản trở thành một lực lượng ổn định cho hòa bình, tăng cường quản trị an ninh toàn cầu thì mới duy trì được sức sống lâu dài. BRICS+ cũng xác định khám phá các cách để giải quyết mới, các triệu chứng và nguyên nhân gốc rễ của các vấn đề điểm nóng. Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) của Trung Quốc được triển khai trước tiên và mạnh mẽ trong cơ chế BRICS+ trên thực tế đã nhận được phản ứng tích cực từ tất cả các bên và đã đạt được những thành tựu quan trọng trong nhiều lĩnh vực, bất chấp sự tương tác mạnh mẽ để kiềm chế từ Mỹ. Trung Quốc và Brazil đã cùng nhau đưa ra “đồng thuận sáu điểm” và thành lập nhóm “Những người bạn của hòa bình” về cuộc khủng hoảng Ukraine cùng với các nước liên quan trong khuôn khổ BRICS+.

Từ Hội nghị tại Kazan 2024 (vừa diễn ra tại Liên bang Nga) đã đặt ra những phương hướng cần làm để giảm leo thang và phức tạp tình hình ở nhiều khu vực, xác định càng sớm càng tốt và phải mở đường cho các giải pháp chính trị. Vào tháng 7 - 2024, các lực lượng chính trị của Palestine đã thực hiện một bước quan trọng hướng tới hòa bình ở Trung Đông bằng cách đạt được hòa giải nội bộ tại Bắc Kinh, Trung Quốc để thúc đẩy một lệnh ngừng bắn toàn diện ở Dải Gaza (dù thực tế đã không diễn ra bởi quan điểm khác biệt của các bên liên quan khác), khởi động lại giải pháp hai nhà nước và ngăn chặn sự lan rộng của chiến tranh ở Lebanon, để cuộc sống của người Palestine và Lebanon trở lại với quỹ đạo ổn định, trở lại với hòa bình.

Bên cạnh an ninh, chính trị, các quốc gia Nam bán cầu là những nước tiên phong trong phục hồi sự phát triển và đạt được sự thịnh vượng phổ quát sau các “cú sốc” lớn kinh tế, chính trị, an ninh (như khủng hoảng

tài chính - kinh tế giai đoạn 2008 - 2016, chiến tranh thương mại, Covid-19, Ukraine, Trung Đông,...). Các nước BRICS+ được xác định là xương sống của sự phát triển chung, tích cực tham gia và lãnh đạo cải cách hệ thống quản trị kinh tế toàn cầu, và thúc đẩy phát triển ở trung tâm của chương trình nghị sự kinh tế quốc tế. Với tư cách là nước dẫn dắt chủ chốt của BRICS+, trong ba năm kể từ khi thành lập, Sáng kiến Phát triển Toàn cầu của Trung Quốc đã huy động gần 20 tỷ USD và thực hiện hơn 1.100 dự án. Trung tâm xuất sắc của Liên minh toàn cầu về trí tuệ nhân tạo công nghiệp (GIAI) gần đây đã được thành lập tại Thượng Hải và Trung Quốc cũng sẽ thiết lập một nền tảng hợp tác trực tuyến toàn cầu cho “Hải quan thông minh”, “Tài chính thông minh”, “Vận tải thông minh”, và hoan nghênh sự tham gia tích cực của tất cả các quốc gia. Các nước thuộc BRICS+ cũng đã thành lập Ngân hàng Phát triển mới (NDB), xây dựng sàn giao dịch vàng BRICS, xây dựng thiết chế tài chính riêng để giảm thiểu sự lệ thuộc vào đồng USD, đang tiên phong đẩy mạnh các động lực tăng trưởng mới như kinh tế số, kinh tế xanh, kinh tế tuần hoàn, xây dựng hệ sinh thái quản trị khoa học bằng chính đổi mới sáng tạo và sự phát triển khoa học công nghệ. Các nước BRICS+ muốn thúc đẩy sự cân bằng để nâng tầm vóc và uy tín tổng thể của các nước đang phát triển.

Bằng sự phát triển của mình, các quốc gia Nam bán cầu cùng nhau trẻ hóa nền văn minh và đạt được sự hài hòa đa nguyên giữa các nền văn hóa. Các nền văn minh đa dạng là bản chất của thế giới. Mỗi quốc gia cần phải là một lực lượng để thúc đẩy học tập lẫn nhau giữa các nền văn minh, tăng cường giao tiếp và đối thoại, và hỗ trợ lẫn nhau trong việc thực hiện con đường hiện đại hóa phù hợp với điều kiện quốc gia của mình.

Trong nền chính trị từng nước, khác với giai đoạn trước, tuy xu hướng “tán quyền” vẫn tiếp tục diễn ra, nhưng không phải ở đa số quốc gia mà một số khá lớn các nước lại xuất hiện xu hướng “tập quyền” hóa. Tập quyền ngay trong các không gian chính trị dân chủ. Các quy luật chính trị truyền thống liên tục bị phá vỡ, kể cả ở những nước nề nếp chính trị truyền thống đã được xác lập vững vàng.

Ba là, quá độ lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi toàn thế giới dù ít được nhắc đến dưới góc độ truyền

thông nhưng vẫn là chủ đề chính và là bản chất của thời đại, bất chấp những biến động mạnh mẽ của đời sống thế giới. Sự phát triển mạnh mẽ của Trung Quốc, Việt Nam hay sự tiến bộ rõ nét của Lào, sự kiên cường của Cuba, sự vững vàng và phát triển của Triều Tiên trong hiện tại và tương lai tới đây, đã cho nhân loại thấy rõ một phương án phát triển mới không dựa trên những mô tuýp xây dựng chủ nghĩa xã hội có phần sơ cứng ở thời kỳ trước, để đi tới xã hội chủ nghĩa ngay một thuyết phục. Có thể sự thuyết phục ấy chưa làm lay chuyển được ý chí của các quốc gia để hướng họ đi theo mô hình xã hội chủ nghĩa, chưa đủ sức làm nên làn sóng cách mạng xã hội chủ nghĩa mới trên thế giới, nhưng là minh chứng sống động về những con đường sáng tạo, không dập khuôn máy móc, bám rất sát thực tiễn, bước đầu mang lại hiệu quả cao. Con đường xã hội chủ nghĩa ở các quốc gia nói trên nuôi dưỡng sự tiếp tục của chủ nghĩa xã hội hiện thực bằng những hướng đi mới để đi tới sự phồn vinh cho quốc gia, hạnh phúc và thịnh vượng cho quảng đại quần chúng nhân dân. Đó cũng là những ví dụ làm sụp đổ luận thuyết về “sự cáo chung của chủ nghĩa xã hội” mà các học giả tư sản dày công nhào nặn, tuyên truyền.

Trong thời đại ấy, hòa bình, hợp tác và phát triển vẫn là xu thế lớn của thế giới. Tất nhiên, nền hòa bình, hợp tác, phát triển ở nơi này, nơi khác vẫn mong manh, vẫn dễ bị tổn thương, tiếp tục đứng trước nhiều trở ngại, khó khăn. Sự phụ thuộc lẫn nhau và đan xen lợi ích sâu sắc trong một thế giới toàn cầu hóa khiến các bên cạnh tranh, đối đầu gay gắt. Dù ưu tiên hàng đầu của các nước vẫn là phát triển kinh tế nên các nước trên thế giới nói chung đều cần duy trì môi trường hòa bình, hợp tác và phát triển nhưng những yếu tố bất ổn và căng thẳng trên thế giới ngày càng diễn biến khó lường.

Bốn là, cạnh tranh giữa các nước lớn tiếp tục trở thành yếu tố bao trùm lên môi trường quốc tế trong thời gian tới, sẽ tạo ra thêm những biến đổi sâu sắc chưa từng có tiền lệ, nguy cơ xung đột cục bộ hoặc xung đột lĩnh vực rất cao. Quan hệ nước lớn đan xen giữa cạnh tranh ở những lĩnh vực chiến lược và hợp tác ở một số lĩnh vực cụ thể có song trùng lợi ích. Nhưng trong những năm gần đây thì mặt cạnh tranh, đối đầu có phần nổi trội hơn. Lĩnh vực cạnh tranh trải rộng từ chính trị, an ninh, ngoại giao, thương mại, sản

xuất, khoa học công nghệ, văn hóa, nguồn nhân lực, tiền tệ... Cạnh tranh Mỹ - Trung, Mỹ - Nga là nhân tố quyết định đến cục diện thế giới, quyết định đến quan hệ quốc tế thời gian qua và trong giai đoạn tới đây². Sự cạnh tranh này sẽ tạo nên những thay đổi căn bản, xáo trộn lớn ở tất cả các phương diện của đời sống thế giới, kể cả trong trường hợp hai nước Mỹ, Trung hay Mỹ, Nga “ngồi lại” với nhau cũng không thể kết thúc được sự xung đột, mâu thuẫn về chiến lược. Bởi Mỹ muốn duy trì vị trí số một thế giới, thiết lập trật tự “một cực” do Mỹ dẫn dắt, còn Trung Quốc là nhân tố thách thức mục tiêu của Mỹ, Nga muốn trở lại quỹ đạo quyền lực toàn cầu. Sự thách thức ấy đang hướng tới sự chủ động cao, chứ không còn là sự vận động tự nhiên như giai đoạn trước. Bên cạnh đó, nhiều cặp quan hệ nước lớn khác xuất hiện hoặc tiếp tục căng thẳng, rạn nứt (như quan hệ NATO - Nga, Australia - Trung Quốc, Trung Quốc - EU,...).

Năm là, cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư tiếp tục phát triển mạnh, sẽ tạo ra hệ thống thành quả đồ sộ, cấp số nhân trong thời gian ngắn bằng sự hỗ trợ trực tiếp của làn sóng thành quả công nghệ mới. Trong đó, công nghệ số phát triển mạnh mẽ, tạo đột phá trên nhiều lĩnh vực, tạo ra cả thời cơ và thách thức đối với mọi quốc gia, dân tộc. Sự tiến bộ vượt bậc của khoa học công nghệ sẽ tiếp tục đạt tầm mức lịch sử mới, thúc đẩy hội nhập kinh tế và đưa sự phát triển của xã hội loài người lên một tầm cao mới, các nền kinh tế tri thức xuất hiện phổ biến trên thế giới. Khoa học công nghệ sẽ tạo điều kiện phát triển vượt bậc nếu các nước có thể ứng dụng những thành tựu mới để phát triển kinh tế số, xã hội số. Số hóa sẽ tạo ra đột phá về lực lượng sản xuất, rút ngắn quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa... Đặc biệt, số hóa và hệ thống công nghệ mới cho phép các quốc gia đi sau có thể tiến thẳng vào công nghệ cao, không cần trải qua các làn sóng công nghệ cũ. Nhưng, sự phát triển quá nhanh chóng của khoa học công nghệ cũng tạo ra nguy cơ tụt hậu, gia tăng khoảng cách phát triển, tạo ra nhiều thách thức xã hội lớn (nhất là vấn đề lao động, việc làm), và đặt ra một thực tế vô cùng khắc nghiệt đối với các nước đang phát triển.

Đồng thời, lợi thế cạnh tranh giữa các quốc gia thay đổi khiến cho tình trạng chạy đua, đối kháng về khoa học công nghệ, đối kháng về kinh tế, cạnh tranh

tài nguyên, cạnh tranh nguồn nhân lực chất lượng cao, chạy đua bảo vệ sở hữu trí tuệ... giữa các nước ngày càng gay gắt. Một số nước đã thể hiện và chiếm lĩnh được vị thế tiên phong trong làn sóng công nghệ mới sẽ có ưu thế lớn để phát triển hưng mạnh trong thời gian ngắn sắp tới. Một số lĩnh vực cụ thể đã bắt đầu xuất hiện xu hướng phân tách, rõ nhất là trong lĩnh vực công nghệ cao³, thể hiện qua việc chuyển hướng dòng đầu tư, mức độ trao đổi hàng hóa sụt giảm, hay cấm vận công ty của nước đối thủ.

Bên cạnh đó, những vấn đề toàn cầu tiếp tục diễn biến phức tạp và tần suất ngày càng nhiều hơn. Các vấn đề toàn cầu có tác động sâu rộng ở quy mô xuyên quốc gia, luôn là mối đe dọa cấp bách nhưng cũng mang tính lâu dài. Đặc biệt, tính phức tạp thể hiện ở chỗ hầu hết các vấn đề toàn cầu và an ninh phi truyền thống đều có sự đan xen chặt chẽ với nhau, với mọi mặt của đời sống quan hệ quốc tế và liên quan mật thiết đến an ninh truyền thống, do đó một vấn đề có thể làm trầm trọng thêm rất nhiều các vấn đề khác. *Dịch bệnh Covid-19* là từ khóa nổi trội nhất của năm từ năm 2019 đến 2022, nhưng trong 30 năm gần đây thì thế giới cũng đã phải đối mặt với nhiều đại dịch như HIV/AIDS, SARS, H5N1, H7N9, Ebola... Nếu trước đây, tần suất xuất hiện của đại dịch là khoảng một vài thế kỷ thì hiện nay chỉ khoảng vài năm. *Biến đổi khí hậu* toàn cầu hiện là thách thức an ninh phi truyền thống lớn nhất đối với thế giới, đe dọa trực tiếp đến sự tồn vong của loài người. *Vấn đề an ninh, an toàn thông tin* tác động đến hầu hết các lĩnh vực của đời sống xã hội, mở ra không gian xung đột mới với nhiều hệ lụy bất ổn đối với các quốc gia. Các cuộc cạnh tranh về tài nguyên như nước, lương thực, năng lượng... là nguyên nhân trực tiếp của nhiều cuộc xung đột cục bộ và nguyên nhân sâu xa của xung đột địa chính trị tại nhiều quốc gia và khu vực trên thế giới.

Châu Á - Thái Bình Dương (hay Ấn Độ - Thái Bình Dương) có vị trí chiến lược ngày càng quan trọng, nhưng cũng là khu vực cạnh tranh gay gắt giữa các cường quốc, tiềm ẩn nhiều bất ổn. Với vận động đa dạng của mình, châu Á - Thái Bình Dương, rộng hơn là Ấn Độ - Thái Bình Dương sẽ tiếp tục là khu vực chiến lược quan trọng nhất của thế giới thời gian tới. Đây sẽ tiếp tục là khu vực phát triển năng động nhất thế giới bởi tập trung hầu

hết các “vành đai sinh trưởng” lớn của thế giới tại đây (theo quan điểm của các chuyên gia phân tích chiến lược, thế giới có 04 vùng “vành đai sinh trưởng” là châu Mỹ, Mỹ Latinh, Nam Á, Đông Nam Á- tức là những vùng còn đầy đủ không gian, điều kiện để phát triển). Đây cũng là khu vực đi đầu về liên kết kinh tế với mạng lưới FTA dày đặc⁴. Đặc biệt, liên kết kinh tế số tại khu vực được đẩy mạnh do tác động của bối cảnh từ đại dịch Covid-19 đến nay⁵. Tuy nhiên, khu vực là địa bàn trọng tâm của cạnh tranh Mỹ - Trung, tình hình khu vực sẽ tiếp tục biến động phức tạp, khó lường trong nhiều thập kỷ tới. Xung đột diện rộng có thể không xảy ra tại châu Á - Thái Bình Dương nhưng những điểm nóng an ninh luôn diễn biến phức tạp⁶. Khu vực không có cơ chế an ninh bao trùm nào có khả năng giải quyết xung đột mà chỉ có các cơ chế kiểm soát xung đột thông qua đối thoại (ví dụ như ARF, ADMM+, Shangri-la). Các căng thẳng, bất ổn vốn kéo dài từ nhiều thập kỷ trước và trong tương lai tại khu vực cũng chưa có biện pháp nào có thể giải quyết triệt để những điểm nóng này.

1. <http://imf.org/en/Countries/>.

2. Antony J. Blinken: *A Foreign Policy for the American People*, 2021: Mỹ coi Trung Quốc là đối thủ chiến lược và thách thức địa chính trị lớn nhất của thế kỷ XXI. Trong bài phát biểu về chính sách đối ngoại ngày 3-2-2021, Ngoại trưởng Mỹ Antony Blinken coi quan hệ với Trung Quốc là “phép thử địa chính trị lớn nhất thế kỷ XXI, Trung Quốc là thách thức nghiêm trọng về kinh tế, ngoại giao, quân sự và công nghệ”. Trung Quốc cũng thi hành chính sách quyết đoán để “phục hưng” đất nước và không ngại cạnh tranh trực tiếp với Mỹ.

3. Mỹ, Ấn Độ và một số nước phương Tây khác đã cấm hàng trăm ứng dụng công nghệ của Trung Quốc và cấm các hãng công nghệ lớn của Trung Quốc như Huawei, ZTE; các nước cũng liên tục đưa ra các sáng kiến công nghệ đối kháng, như sáng kiến an ninh dữ liệu toàn cầu của Trung Quốc hay kế hoạch “Mạng lưới sạch” của Mỹ.

4. Điển hình như CPTPP, RCEP, AFTA, FTA của ASEAN với các đối tác.

5. Trong năm 2020 lần đầu tiên các hiệp định kinh tế số giữa Australia và Singapore, New Zealand và Singapore đã được ký kết.

6. Cụ thể như bán đảo Triều Tiên, Đài Loan, Myanmar...